

Investigation Factors Affecting Academic Tendency in Master Student of Nursing in Students of Tehran University of Medical Sciences in 2018

Narges Mohammadi¹, Masoud Fallahi-khoshknab^{2,*}, Abolfazl Rahgoy³,
Mohammad Ali Hosseini⁴

¹ MSc of Psychiatric Nursing, Department of Nursing, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

² Professor, Department of Nursing, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran

³ Faculty Member, Department of Nursing, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran

⁴ Associate Professor, Department of Nursing, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran

* **Corresponding author:** Masoud Fallahi-khoshknab, Professor, Department of Nursing, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran. E-mail: msflir@yahoo.com

Received: 28 Nov 2018

Accepted: 09 Oct 2019

Abstract

Introduction: Students Academic tendency can affect different factors depending on time and place conditions. The purpose of this study was to determine Investigation factors affecting Academic tendency in Master student of Nursing in Students of Tehran University of Medical Sciences in 2017-2018.

Methods: This study is a cross-sectional descriptive-analytic study consists Master students of nursing in Tehran University of Medical Sciences (470 number) in 2017-2018 Academic year. 190 students were included using Target-based sampling method and based on inclusion criteria. To collect data we used two questionnaires: demographic and Researcher-made questionnaire to determine the factors influencing the Academic tendency. Data analysis by using SPSS19 statistical software, and using Descriptive and inferential tests.

Results: 157 students (82.6%) were female and their mean age was 29.69 years. 65.3% (N=124) of them were single and 44 student were studying in medical-surgical nursing. The average work experience was 6.9 years and in consultation with 36.63% of them, they had consulted their professors before choosing a field. According to the students, the most important factor influencing the Academic tendency was individual factors (24%), followed by professional factors (21%), socio-environmental (20%), cultural (18%) and family and friends (17%).

Conclusions: According to the results of the research, it can be noted that individual and professional factors have the greatest impact on the Academic tendency and paying attention to these two, the student's interests and their application in their field of expertise, can both students and patients in care help. Also, consulting with professors due to expertise and experience can be helpful in student guidance. Therefore, it is suggested that faculties and nursing directors consider these issues in choosing their students and staff.

Keywords: Effective Factors, Master Student of Nursing, Academic Tendency

بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب گرایش تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد پرستاری دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران در سال ۱۳۹۷

نرگس محمدی^۱، مسعود فلاحی خشک‌ناب^{۲*}، ابوالفضل ره‌گویی^۳، محمدعلی حسینی^۴

^۱ کارشناسی ارشد روانپرستاری، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، ایران

^۲ استاد، گروه پرستاری، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، ایران

^۳ عضو هیات علمی، گروه پرستاری، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، ایران

^۴ دانشیار، گروه پرستاری، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، ایران

* نویسنده مسئول: مسعود فلاحی خشک‌ناب، استاد، گروه پرستاری، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، ایران. ایمیل:

fallahi@uswr.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۷/۱۷

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۰۹/۰۷

چکیده

مقدمه: فرایند انتخاب گرایش تحصیلی دانشجویان می‌تواند با توجه به شرایط زمانی و مکانی از عوامل مختلفی تأثیر پذیرد. هدف این مطالعه تعیین عوامل مؤثر بر انتخاب گرایش تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد پرستاری دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران در سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

روش کار: مطالعه‌ی حاضر یک مطالعه‌ی توصیفی-تحلیلی از نوع مقطعی می‌باشد که جامعه پژوهش شامل کلیه‌ی دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران (۴۷۰ نفر) در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ بودند. از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس و بر اساس معیارهای ورود ۱۹۰ دانشجو وارد مطالعه شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسشنامه‌ی مشخصات جمعیت شناختی و پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ی تعیین عوامل مرتبط بر انتخاب گرایش تحصیلی استفاده گردید. داده‌ها با نرم افزار آماری SPSS19 و با استفاده از آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: ۱۵۷ نفر از دانشجویان (۸۲/۶ درصد) مورد پژوهش زن بوده و میانگین سنی آنها ۲۹/۶۹ سال بود. ۶۵/۳ درصد از آنها (۱۲۴ نفر) مجرد و ۴۴ نفر در رشته پرستاری داخلی-جراحی تحصیل می‌کردند. میانگین سابقه‌ی کاری ۶/۹ سال داشته‌اند و از نظر مشورت قبل از انتخاب رشته ۳۶/۳ درصد برای انتخاب رشته با اساتید خود مشورت نموده بودند. از نظر دانشجویان بیشترین عامل تأثیرگذار بر انتخاب گرایش تحصیلی مربوط به عوامل فردی (۲۴٪) است و بعد از آن به ترتیب عوامل حرفه‌ای (۲۱ درصد)، عوامل محیطی - اجتماعی (۲۰ درصد)، عوامل فرهنگی (۱۸ درصد) و عوامل خانواده و دوستان (۱۷ درصد) بوده‌اند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج تحقیق عوامل فردی و حرفه‌ای بیشترین تأثیر را بر انتخاب گرایش داشتند. توجه به علایق دانشجویان و بکارگیری آن‌ها در زمینه‌ی تخصص خود می‌تواند به مراقبت بهتر از بیماران کمک نماید. همچنین مشورت با اساتید متخصص و با تجربه می‌تواند در راهنمایی دانشجویان برای انتخاب گرایش تحصیلی مفید باشد لذا پیشنهاد می‌شود دانشکده‌ها و مدیران پرستاری در انتخاب دانشجویان خود عوامل فردی را بیشتر مدنظر قرار دهند.

کلیدواژه‌ها: عوامل مؤثر، کارشناسی ارشد پرستاری، گرایش تحصیلی

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

فراوانی روبرو بوده است که در دوره‌های خاص زمانی به اشکال گوناگون بروز کرده است و اخیراً با چالش‌هایی نظیر دانش منحصر به فرد پرستاری، فرایند حرفه‌ای شدن، استقلال حرفه‌ای و شکاف بین نظریه و عملکرد حرفه روبرو شده است که این چالش‌ها همگی بر تخصصی

پرستاری، حرفه‌ای تخصصی است که نقش‌های چندگانه و وظایف عمومی و اختصاصی متعددی دارد. این وظایف عمومی در کلیه سطوح خدماتی و وظایف اختصاصی در سطوح تخصصی زیر عنوان گرایش‌های خاص آن ارائه می‌شود [۱]. از دیرباز حرفه پرستاری با چالش‌های

نگرش افراد به برخی از بیماری‌ها باشد. نگرش منفی نسبت به بیماران مبتلا به اختلالات روان پزشکی سبب کاهش تمایل پرستاران به کار کردن در بخش‌های روان پزشکی شده و اکثر این بخش‌ها با کاهش نیروی کار روبرو هستند [۱۳]. برخی محققان دلیل انتخاب گرایش‌هایی مانند داخلی- جراحی و ویژه را تجربه هیجان بیشتر، استفاده از تکنولوژی در جراحی، مراقبت و کار در شرایط بحرانی می‌دانند که این هیجان در گرایش روان کمتر به چشم می‌خورد [۲]. بر اساس نتایج یک پژوهش، آموزش دانشجویان پرستاری در این زمینه مؤثر نبوده و فرایند اجتماعی و حرفه‌ای باعث سردرگمی آنان در انتخاب گرایش می‌شوند [۱۰].

عوامل فردی و حرفه‌ای دو عامل اصلی در انتخاب رشته و گرایش افراد هستند که منجر به انتخاب آزادانه حرفه و گرایش آنان می‌شوند [۱۴]. عوامل حرفه‌ای، عواملی در درون حرفه هستند، که توجه فرد را به انتخاب آن جلب می‌کنند. این عوامل را می‌توان جاذبه‌های آن حرفه دانست که با اطلاعات فرد از آن مرتبط است. عوامل فردی، عواملی در خود فرد هستند، که شخص را به سمت رشته و یا شغل مورد نظر سوق می‌دهند؛ این عوامل به شناخت فرد از خودش و تا حدودی حرفه مورد نظر، بستگی دارد [۸]. اگر انتخاب فرد آزادانه نبوده و یا اتفاقی باشد، عوامل دیگری در انتخاب آن دخالت خواهد داشت که این عوامل را محیطی می‌نامند. عوامل محیطی، عواملی هستند در محیط و جامعه که افراد را به انتخاب رشته و نهایتاً حرفه سوق می‌دهند [۱۴]. آگاهی از دلایل افراد در انتخاب یک رشته دانشگاهی و گرایش تحصیلی، می‌تواند در شناخت برداشت آنان از ماهیت رشته انتخابی مؤثر باشد [۱۵]. شناسایی این عوامل از این جهت دارای اهمیت است که به سردرگمی برخی دانشجویان در انتخاب آنچه که واقعاً بدان علاقه دارند کمک کرده و موجبات انتخابی آگاهانه و با شناخت دقیق را فراهم می‌آورد. از طرفی جستجوی آگاهانه اطلاعات در مورد رشته‌های دانشگاهی قبل از انتخاب رشته می‌تواند در رضایت از تحصیل و موفقیت دانشجویان تأثیر بگذارد و از طرف دیگر زمینه تعهد به حرفه مرتبط با گرایش تحصیلی آن‌ها را که در آینده اختیار خواهند کرد، فراهم کند [۱۶]. لذا محقق بر آن شد تا با تعیین عوامل مرتبط با انتخاب گرایش در مقطع کارشناسی ارشد پرستاری، گامی را در راستای کمک به دانشجویان و مشاوران و حتی پژوهشگران در مورد انتخاب صحیح گرایش‌های خود بردارد.

روش کار

مطالعه‌ی حاضر یک مطالعه توصیفی- تحلیلی است و جامعه‌ی پژوهش شامل کلیه‌ی دانشجویان (۴۷۰ نفر) مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران (دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشگاه علوم پزشکی ایران، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی و دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران) در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ بودند. با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۱۹۰ نفر تعیین گردید. روش نمونه‌گیری در دسترس بود. معیارهای ورود به مطالعه شامل تمایل به شرکت در پژوهش، مشغول به تحصیل در یکی از گرایش‌های پرستاری در مقطع کارشناسی ارشد بود. معیارهای خروج شامل تکمیل ناقص پرسشنامه و انصراف از ادامه‌ی همکاری بود.

شدن مراقبت‌ها تاکید دارند [۲]. در راستای تخصصی کردن مراقبت‌ها، استراتژی‌های متعددی قابل برنامه‌ریزی و پیگیری است که از آن جمله می‌توان به اجرای برنامه‌های آموزشی حین خدمت، سوق دادن پرسنل در جهت تمایل آنان به کار در بخش‌های مورد علاقه و جهت دهی پرستاران در تعیین گرایش مورد نیاز سیستم بهداشت و درمان حین انتخاب گرایش تحصیلی مقطع کارشناسی ارشد اشاره کرد [۲]. حرفه پرستاری و یا فارغ التحصیلان کارشناسی پرستاری می‌توانند در مقطع کارشناسی ارشد وارد ۱۲ گرایش تخصصی از جمله گرایش‌هایی تخصصی شامل: پرستاری داخلی جراحی، پرستاری کودکان، پرستاری سالمندی، پرستاری مراقبت‌های ویژه نوزادان، پرستاری مراقبت‌های ویژه، پرستاری توانبخشی، پرستاری نظامی، پرستاری اورژانس، پرستاری سلامت جامعه، روان پرستاری و مدیریت پرستاری شوند که اخیراً دانشجویان باید در زمان آزمون گرایش را هم مشخص نمایند و مربوط به بعد از قبولی نیست [۴].

انگیزه به عنوان یک نیروی درونی مشوق و محرک فرد برای حرکت به سوی هدف است ولی عامل این حرکت تنها نیروهای درونی مثل علاقه، شناخت، توان علمی و استعداد تحصیلی نیست بلکه عواملی مانند محیط بیرونی شامل خانواده، دوستان، همکاران، اساتید و جامعه هم تأثیرگذار است [۵]. این عوامل برحسب شرایط زمانی و مکانی هم متفاوت است. داوطلبی که با گرایش‌های گوناگون در دانشگاه روبرو می‌شود، ممکن است انتخاب خود را بدون شناخت انجام دهد. مطابق با دیدگاه نظریه پردازان، جستجو و کسب هوشمندانه اطلاعات از رشته‌های دانشگاهی در بین داوطلبان، علاوه بر این که می‌تواند باعث رضایت تحصیلی و موفقیت در رشته دانشگاهی آنها شود، در زمینه تعهد شغلی آنها در آینده نیز مؤثر خواهد بود [۶]. در این رابطه پژوهش Grainger and Bolan (۲۰۰۶) نشان داد که ادامه تحصیل در یک گرایش خاص توسط دانشجویان پرستاری تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند نوع آموزش دوران دانشجویی، میزان ابراز نظرات در گرایش انتخابی خود و میزان ارزش گرایش انتخابی در بین دیگر گرایش‌های پرستاری می‌باشد [۷]. این که دانشجویان چه گرایشی را جهت ادامه تحصیل و یا کار در آن بخش انتخاب می‌کنند تحت تأثیر عوامل زیادی است. عوامل مؤثر بر انتخاب رشته و گرایش عواملی هستند که تصویری از یک حرفه ایجاد می‌کنند که منجر به انتخاب آن شغل توسط افراد می‌شوند. بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب گرایش در دانشجویان پرستاری یکی از راه‌های شناسایی و هدایت داوطلبان مستعد به گرایش‌های مختلف پرستاری و تقویت و توسعه نیروی انسانی در این حرفه است [۸].

نتایج برخی تحقیقات مانند Nadler-Moodie and Loucks (۲۰۱۱) و Baker و همکاران (۲۰۱۰) نشان داد که دانشجویان پرستاری بیشتر تمایل به انتخاب گرایش‌هایی از قبیل داخلی- جراحی دارند و دانشجویان در استرالیا بیشتر برای ادامه تحصیل در گرایش داخلی- جراحی تشویق می‌شوند [۹، ۱۰]. در اروپا تمرکز گرایش روان پرستاری بیشتر از سایر کشورهای دنیا است [۱۱]. در تحقیقی که Halter (۲۰۰۲) در خصوص مقبولیت گرایش‌های مختلف پرستاری انجام شد نتایج حاکی از این بود انتخاب گرایش روان پرستاری از نظر دانشجویان اهمیت کمتری داشت [۱۲]. تمرکز در برخی گرایش‌ها و کمبود نیروی پرستار در برخی گرایش‌های دیگر، ممکن است بدلیل

از تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم بهزیستی و تمام دانشگاه‌های مذکور اخذ گردید. ضمن معرفی پژوهشگر به دانشجویان، هدف از انجام پژوهش برای آنان تشریح گردید و یادآوری شد که ذکر نام و نام خانوادگی لازم نبوده و اطلاعات آنان محرمانه خواهند ماند. همچنین ذکر گردید که شرکت در پژوهش کاملاً اختیاری بوده و تاثیری بر روند ارزشیابی آنان نخواهد داشت و در صورت تمایل می‌توانند از طریق ایمیل از نتایج حاصل از مطالعه اطلاع کسب نمایند.

داده‌ها پس از جمع‌آوری وارد نرم افزار SPSS19 شده و با استفاده از آمار توصیفی (محاسبه فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمونهای آماری اسمیرنوف کولموگروف، همبستگی اسپیرمن) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

تعداد ۱۹۰ پرسشنامهاصله تجزیه و تحلیل گردید. ۱۵۷ نفر (۸۲/۶ درصد) از واحدهای مورد پژوهش زن و میانگین سنی واحدهای مورد پژوهش $29/69 \pm 6/90$ سال بود. ۱۲۴ نفر (۶۵/۳ درصد) مجرد و ۴۴ نفر (۲۳/۲ درصد) در رشته پرستاری داخلی - جراحی تحصیل می‌کردند. از نظر سال ورود به دانشگاه ۱۴۰ نفر (۷۳/۷ درصد) ورودی ۱۳۹۶ بوده و ۶۵ دانشجو (۳۴/۲ درصد) همان اولویت اول انتخاب خود را قبول شده بودند که اولویت اول ۶۹ نفر (۳۶/۳ درصد) هم رشته پرستاری داخلی جراحی بود. از نظر رضایت از رشته تحصیلی ۱۵۶ نفر (۸۲/۱ درصد) به رشته‌ی پرستاری علاقه داشته و ۶۴ نفر (۳۳/۷ درصد) از انتخاب رشته‌ی خود خیلی راضی بودند. از نظر اشتغال ۱۳۳ نفر (۷۲/۱ درصد) در حال حاضر مشغول حرفه‌ی پرستاری بوده و ۶۴ نفر (۳۳/۷ درصد) در بخش آی سی یو شاغل بودند. از نظر سابقه کار، ۹۹ نفر (۵۲/۱ درصد) سابقه‌ی کاری زیر ده سال داشته‌اند. از نظر مشورت قبل از انتخاب رشته ۶۹ نفر (۳۶/۳ درصد) برای انتخاب رشته با اساتید خود مشورت نموده بودند. از نظر علاقمند بودن به رشته انتخاب شده، ۸۲ نفر (۴۳/۲ درصد) علت انتخاب خود را علاقه‌ی شخصی عنوان کرده بودند (جدول ۱).

نتایج تحلیل آزمون فریدمن نیز نشان داد بین عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی در بین دانشجویان پرستاری تفاوت معناداری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. با توجه به میانگین رتبه‌ها، بالاترین عامل تأثیرگذار مربوط به عوامل فردی (۲۴٪) است و بعد از آن به ترتیب عوامل حرفه‌ای، عوامل محیطی - اجتماعی، عوامل فرهنگی و عوامل خانواده و دوستان بوده‌اند (جدول ۲ و تصویر ۱).

بحث

این مطالعه با هدف تعیین عوامل مؤثر بر انتخاب گرایش تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی پرستاری انجام شده است. بر اساس نتایج، عوامل فردی مثل علاقه به محتوای علمی گرایش انتخابی، تمایل به کمک به بیماران، تمایل به اشتغال در زمینه تخصصی خاص و تناسب رشته انتخابی با روحیه‌ی فرد بیشترین تأثیر را بر انتخاب گرایش تحصیلی دانشجویان پرستاری داشته است. بعد از آن به ترتیب عوامل حرفه‌ای، محیطی اجتماعی، فرهنگی و خانواده و دوستان بودند. در این راستا و به صورت همسو پژوهش‌هایی در بین دانشجویان انجام گرفته و حاکی از تأثیر بالای عوامل فردی در انتخاب رشته و گرایش می‌باشد.

ابزار گردآوری داده‌ها شامل دو پرسشنامه بود. پرسشنامه‌ی اول شامل مشخصات جمعیت شناختی واحدهای مورد پژوهش که سن، جنس، وضعیت تأهل، مذهب، دانشگاه محل تحصیل، گرایش، سال ورود به دانشگاه، اولویت‌های انتخاب، شغل فعلی و قبلی، بخش محل کار، سابقه کار، مشاوران و شغل و تحصیلات والدین بود. پرسشنامه‌ی دوم پرسشنامه محقق ساخته ۳۱ سوالی "بررسی عوامل مرتبط با انتخاب گرایش در مقطع کارشناسی ارشد پرستاری" متشکل از عوامل فردی (۴ سوال)، محیطی (۶ سوال) و حرفه‌ای و اجتماعی (۶ سوال) و عوامل خانوادگی (۹ سوال) و دوستان و عوامل فرهنگی (۷ سوال) جهت تعیین عوامل مؤثر بر انتخاب گرایش در مقطع کارشناسی ارشد پرستاری بود طراحی پرسشنامه، بعد از مطالعه‌ی مقالات داخلی و خارجی مرتبط با موضوع تحقیق و استخراج مؤلفه‌های اصلی پژوهش در راستای مساله مطرح شده و اهداف و متغیرهای فردی، محیطی، اجتماعی، خانوادگی و فرهنگی، متناسب با جامعه آماری با توجه به نظرات اساتید راهنما و مشاور انجام شد.

این پرسشنامه شامل ۳۱ سؤال بود که شامل حیطه‌های فردی (۴ سؤال)، حرفه‌ای (۶ سؤال)، محیطی و اجتماعی (۶ سؤال)، خانوادگی و دوستان (۹ سؤال) و فرهنگی (۶ سؤال) بود که بر اساس معیار لیکرت بصورت اصلاً (نمره ۱)، کم (نمره ۲)، متوسط (۳)، زیاد (نمره ۴)، خیلی زیاد (نمره ۵) ارزش گذاری شد. حاصل جمع سؤالات ارائه شده در هر بخش، نمره فرد در هر عامل مشخص نمود. دامنه امتیاز نمرات بین ۳۱ تا ۱۵۵ بود که دامنه نمرات برای حیطه‌هایی عوامل فردی (۲۰-۴۰ امتیاز)، برای حیطه‌ی عوامل حرفه‌ای (۳۰-۶۰ امتیاز)، برای حیطه‌ی محیطی و اجتماعی (۳۰-۶۰ امتیاز) و دوستان (۴۵-۹۰ امتیاز) و برای حیطه‌ی فرهنگی (۳۰-۶۰ امتیاز) بود. جهت بررسی اعتبار پرسشنامه در اختیار ۱۰ نفر از متخصصین و اساتید دانشگاهی مرتبط با علوم پزشکی قرار گرفت و نظرات ایشان در مورد روایی صوری و محتوایی اعلام شد. براساس نقطه نظرات متخصصین، پرسشنامه‌ی نهایی تهیه شد. با توجه به نتایج پاسخ دهندگان و پس از انجام تغییرات و اصلاحات پیشنهادی، روایی صوری پرسشنامه‌ی بررسی عوامل مرتبط با انتخاب رشته در مقطع کارشناسی ارشد پرستاری مورد تأیید قرار گرفت. برای تعیین روایی محتوایی پرسشنامه از شاخص نسبت روایی محتوا (CVR: Content Validity Ratio) برای هر سؤال استفاده شد و سپس از شاخص روایی کل پرسشنامه (CVI: Content Validity Index) استفاده گردید که نمره آن $0/64 = CVI$ بود.

جهت تعیین پایایی پرسشنامه تحقیق از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید. بدین منظور پرسشنامه در اختیار ۲۰ نفر از دانشجویان جامعه‌ی پژوهش قرار گرفته و داده‌ها پس از تکمیل وارد نرم افزار آماری شد که میزان آلفای کرونباخ $\alpha = 0/89$ بدست آمد.

پس از کسب مجوز از تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران و دانشگاه‌های مربوطه و اخذ رضایت آگاهانه از دانشجویان، پرسشنامه توسط آنان تکمیل گردید. در تمام طول پاسخ دهی پژوهشگر در کنار آنان بود و به سؤالات پیش آمده برای آنها پاسخ داد. جهت رعایت اخلاق در پژوهش پروپوزال در تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۲۶ و با کد اخلاق IR.USWR.REC.1392.124 در کمیته‌ی اخلاق دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران ثبت شد. مجوز انجام پژوهش

زاده و همکاران، علیزاده و همکاران، عنایتی نوین و همکاران که بیشترین تأثیر را در انتخاب رشته داشتند، دقیقاً همان دوعاملی هستند که در مطالعه‌ی حاضر رتبه‌های اول و دوم را داشته‌اند که کاملاً هم سو می‌باشند. اما در مطالعه‌ی بررسی شده عوامل محیطی کمترین نقش را داشته‌اند در حالی که در مطالعه‌ی حاضر عوامل محیطی از نظر تأثیر بر انتخاب رشته تأثیر متوسط داشتند. از نظر محقق، انتخاب گرایش در مقطع کارشناسی ارشد، محیط و جامعه‌ی پژوهش، ابزار اندازه‌گیری و زمان انجام پژوهش مهمترین تفاوت بین مطالعات انجام گرفته می‌باشد. اما با توجه به اینکه بدون علاقه هیچ کاری به سرانجام نمی‌رسد می‌توان گرایش درونی و تمایل به انجام کار در هر زمینه را مهمترین عامل در انتخاب آن دانست لذا از نظر محقق این یافته معقول و قابل توجیه می‌باشد. نوع رشته هم از تفاوت‌های دیگر است که بر حسب فرهنگ و کشورهای گوناگون متفاوت است. برخی رشته‌ها هم مانند پرستاری نیستند که تنوع گرایش داشته باشند. هیچ وقت درآمد و داشتن مطب مستقل در پرستاری همچون رشته‌های پزشکی و دندانپزشکی نخواهد بود که بتوان این عوامل را مؤثر بر انتخاب دانست. همچنین درآمد در اکثر گرایش‌های پرستاری یکسان است. از طرفی انتخاب رشته در مقاطع بالاتر با انتخاب خود رشته اصلی در مقطع کارشناسی و حرفه متفاوت است چون در کشور ایران کمتر از پرستار تخصصی استفاده می‌شود و عموماً چون در پایه همه پرستاران خیلی از نظر شغلی فرقی نمی‌کنند و در هر بخشی بکار گرفته می‌شوند. رتبه‌ی کنکور هم از تفاوت‌های دیگر است که به صورت مستقیم در انتخاب رشته یا گرایش، محل تحصیل دخیل است. وقتی فرد رتبه‌ی بهتری دارد در انتخاب آزادتر است. در مورد جزئیات هر کدام از عوامل، نتایج نشان داد که از میان عوامل فردی، علاقه به محتوای علمی رشته انتخابی، تمایل به کمک به بیماران، تمایل به اشتغال در زمینه تخصصی خاص و تناسب گرایش انتخابی با روحیه‌ی فرد بترتیب مهم‌ترین عوامل بودند.

جدول ۲: تعیین عوامل مرتبط بر انتخاب رشته تحصیلی دانشجویان پرستاری

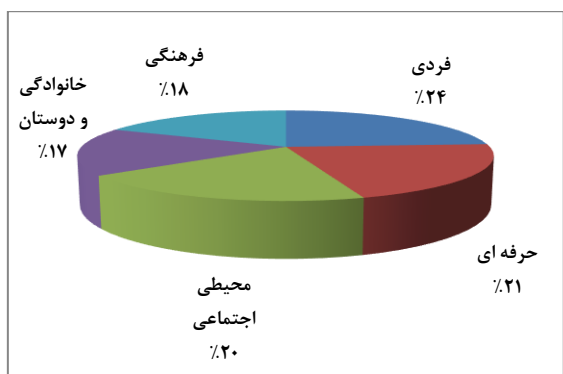
عوامل	تعداد سؤال	میانگین رتبه‌ها
فردی	۴	۳/۸۳
حرفه‌ای	۶	۳/۳۱
محیطی اجتماعی	۶	۳/۲۴
خانوادگی و دوستان	۹	۲/۷۳
فرهنگی	۶	۲/۸۳
N		۱۹۰
df		۴
sig		$P < ۰/۰۵$
χ^2		۱۲۴/۲۶

در این راستا نتایج مطالعه‌ی علیزاده و همکاران (۱۳۹۲) و همکاران نشان داد که از میان عوامل فردی، علاقه‌ی شخصی بیشترین ارتباط را با انتخاب رشته‌ی تخصصی داشته است [۱۷]. در حالی که در مطالعه‌ی هاشم پور و همکاران علاقه‌ی شغلی دلیل اصلی انتخاب نبوده و از میان دلایل حتی کمترین اهمیت را داشته است [۱۸]. انگیزه و علاقه رکن اساسی پیشرفت هر فرد نسبت به زمینه‌ی مورد علاقه‌ی وی از جمله ادامه تحصیل در یک رشته‌ی خاص در جوامع مختلف می‌باشد [۱۹]. در صورتی علاقه به گرایش می‌تواند افراد را در انتخاب رشته

پژوهش علیزاده و همکاران (۱۳۹۲) بعد از بررسی ۲۷۳ دانشجوی پزشکی نتایج نشان داد عوامل فردی مهمترین عامل در انتخاب رشته می‌باشد [۱۷].

جدول ۱: مشخصات جمعیت شناختی دانشجویان پرستاری شرکت کننده در مطالعه

طبقه	کل	تعداد	درصد
جنسیت			
مرد		۳۳	۱۷/۴
زن		۱۵۷	۸۲/۶
تأهل			
مجرد		۱۲۴	۶۵/۳
متأهل		۶۶	۳۴/۷
دانشگاه			
علوم بهزیستی و توانبخشی		۳۵	۱۸/۴
علوم پزشکی تهران		۵۱	۲۶/۸
علوم پزشکی ایران		۴۸	۲۵/۳
علوم پزشکی شهید بهشتی		۴۴	۲۳/۲
آزاد		۱۲	۶/۳
رشته			
داخلی جراحی		۴۴	۲۳/۲
روان پرستاری		۲۵	۱۳/۲
سلامت جامعه		۲۸	۱۴/۷
کودکان		۲۵	۱۳/۲
سی سی یو		۱۸	۹/۵
NICU		۲	۱/۱
توانبخشی		۴	۲/۱
مدیریت		۳	۱/۶
سالمندی		۲۵	۱۳/۲
اورژانس		۱۶	۸/۴
انحراف معیار ± میانگین			
سن		کمیینه	بیشینه
سابقه کار		۲۴	۴۲
		۶/۹ ± ۲۹/۶۹	
		۲	۱۷
		۶/۴ ± ۶/۹	

تصویر ۱: نمودار تعیین عوامل مؤثر بر انتخاب رشته

با بحث و بررسی مطالعات انجام گرفته در زمینه‌ی تعیین عوامل متعدد و تأثیر گذار بر انتخاب گرایش و رشته دانشجویان می‌توان دریافت که این دلایل تنوع زیادی دارند، عوامل فردی و به ویژه علاقه به رشته و ی گرایش در برخی رشته‌های دارای گرایش مانند پرستاری، سهم بسزایی دارند به طور مثال دو عامل بدست آمده در مطالعه‌ی عباس

این که رشته پرستاری تحت تأثیر اجتماع می‌باشد و زمینه اجتماعی و انعکاس تصور از پرستاری از سوی رسانه‌ها و جامعه می‌تواند بر نگرش دانشجویان پرستاری نسبت به حرفه خود تأثیرگذار باشد. برعکس عامل انگیزشی "داشتن بازار کار بیشتر" در دانشجویان پرستاری امتیاز بالاتری داشت که این مسأله به امکان جذب بیشتر دانشجویان پرستاری در مراکز مختلف کادر بهداشت و درمان و نیاز جامعه به پرستار قابل استناد است [۲۳]. اکثر مطالعاتی که عوامل مؤثر بر انتخاب رشته‌ی دانشجویان مختلف را بررسی نموده‌اند به حیثی فرهنگی توجه نکرده و فقط تحصیلات والدین در بعضی موارد مؤثر بوده است. از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به این قضیه اشاره کرد که مطالعه در سطح شهر تهران انجام شده است و عموماً دانشجویان با رتبه‌های برتر در آن تحصیل می‌کنند لذا ممکن است قابل تعمیم به شهرهای کوچک نباشد. همچنین مشغله و حالات روحی دانشجویان در هنگام پاسخ به پرسشنامه از دیگر محدودیت‌هاست که ممکن است بر نحوه‌ی پاسخ دهی اثر گذاشته باشد که محقق سعی نمود زمان کافی در اختیار آنها قرار دهد و همچنین در مورد اهداف پژوهش توضیح داده شد. یکی دیگر از محدودیت‌ها، کمبود مطالعاتی است که در زمینه‌ی انتخاب گرایش‌ها در رشته‌های مختلف انجام شده باشند و محقق برای بحث مجبور شد از دلایل انتخاب رشته استفاده نماید.

نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان داد که عوامل فردی مثل علاقه به محتوای علمی گرایش انتخابی، تمایل به کمک به بیماران، تمایل به اشتغال در زمینه تخصصی خاص و تناسب گرایش انتخابی با روحیه‌ی فرد بیشترین تأثیر را بر انتخاب گرایش تحصیلی دانشجویان پرستاری داشته و بعد از آن به ترتیب عوامل حرفه‌ای (پیشرفت شغلی در آینده، شغل فعلی، استقلال بیشتر در وظایف شغلی، پیش بینی درآمد احتمالی بیشتر در آینده، امنیت شغلی و تجربه‌ی کار)، عوامل محیطی اجتماعی (تجربه مثبت از این رشته در دوران تحصیل، نیاز جامعه، جایگاه اجتماعی، تجربه آموزش‌های دوره کارشناسی، اعتبار بیشتر در میان سایر رشته‌ها، نیاز به این رشته در منطقه‌ی جغرافیایی محل سکونت و نظر مدیران محل کار، عوامل فرهنگی (احساس ارزشمندی در بین خانواده و جامعه و احساس رضایتمندی درونی، توانایی قبول مسئولیت شغلی، اعتقادات مذهبی، عادات‌های فرهنگی و در نهایت خانواده و دوستان (داشتن الگوی فردی تحصیل کرده در رشته تحصیلی، نظر اساتید، تشویق سایر دانشجویان و یا دوستان هم دوره، نظر همکاران، وضعیت اقتصادی خانواده) بوده‌اند. فرایند انتخاب گرایش تحصیلی دانشجویان می‌تواند با توجه به شرایط زمانی و مکانی از عواملی تأثیر پذیرد و کیفیت آن نیز بر حسب نحوه و میزان جست و جوی اطلاعات در باره گرایش‌های دانشگاهی رشته‌ی پرستاری می‌تواند متفاوت باشد. اما نکته اساسی و مهم نحوه تأثیر و تأثرات بین عوامل مختلف است؛ به عبارتی، باید تشخیص داد که دانشجویان بعد از انتخاب رشته‌ی پرستاری علاقمند به ادامه تحصیل و کار در کدام گرایش آن می‌باشند. برای بررسی این مسئله باید نحوه جهت گیری دانشجویان در خصوص انتخاب گرایش و دانشگاه مورد نظر آنها بررسی و تبیین شود. بر اساس نتایج می‌توان گفت برای کمک به

صحیح یاری کند که از رشته‌های تحصیلی و مراکز آموزشی آگاهی داشته باشد. شناخت و آگاهی داشتن از رشته تحصیلی سبب ایجاد انگیزه در فرد می‌شود، البته شناختی که دور از هیاهوهای اجتماعی بوده و شناختی مبتنی بر حقیقت باشد. از میان عوامل حرفه‌ای، پیشرفت شغلی در آینده، شغل فعلی، استقلال بیشتر در وظایف شغلی، پیش بینی درآمد احتمالی بیشتر در آینده، امنیت شغلی و تجربه‌ی کار به ترتیب مهمترین عوامل بودند. مطالعه‌ی کمالی و همکاران (۱۳۸۹) به صورت ناهمسو با مطالعه‌ی حاضر نشان داد که در دانشجویان دانشکده‌ی پرستاری و مامایی زنجان، درآمد و بازار کار اهمیت نداشته و از عوامل انتخاب این رشته نبوده است [۲۰]. هرچند که از نظر درآمد نمی‌توان پرستاری را جزء مشاغل و حرف بالا و با درآمد خوب در نظر گرفت و با مشاغلی چون پزشکی و دندانپزشکی قابل مقایسه نیست و اینکه گرایش‌های مختلف بر حسب بکارگیری در جایگاه خود درآمد تقریباً یکسان دارند اما مزایای دیگری چون داشتن شغل در بین فارغ التحصیلان بیکار رشته‌های دیگر، امکان ادامه تحصیل و پیشرفت، دستیابی به پست‌های مدیریتی در بیمارستان و داشتن یک حرفه‌ی دلسوزانه برای کسب ثواب می‌تواند در انتخاب گرایش در مقطع کارشناسی ارشد مؤثر باشد. از میان عوامل محیطی و اجتماعی، تجربه مثبت از این رشته در دوران تحصیل، نیاز جامعه، جایگاه اجتماعی، تجربه آموزش‌های دوره کارشناسی، اعتبار بیشتر در میان سایر رشته‌ها، نیاز به این رشته در منطقه‌ی جغرافیایی محل سکونت و نظر مدیران محل کار به ترتیب مهمترین عوامل بودند هر احساسی که فرد از حرفه‌ی خود دارد روش تفکر و عملکرد را در ارتباط با حرفه‌اش تحت تأثیر قرار خواهد داد بنابراین پرستارانی که تصویر مثبتی نسبت به حرفه‌ی خود دارند روابط درمانی بیشتر و قویتری با بیماران خواهند داشت [۲۱]. پرستاری از رشته‌ها و حرفه‌های معدودی است که در کشور ما و با توجه به وضعیت اشتغال، اشباع نشده و در واقع می‌توان گفت پرستار بیکار وجود ندارد و حتی بسیاری از پرستاران در بیش از یک مرکز مشغول به کار هستند پس خود نیاز جامعه می‌تواند توجیه کننده‌ی نتایج بوده و منطقی بنظر برسد. با توجه به اینکه مطالعه بر روی مقطع کارشناسی ارشد صورت گرفته است و عموماً تجربه‌ی کار داشته‌اند همین تجربه‌ی مثبت بسیار سازنده می‌باشد درحالی که در مقطع لیسانس یا سایر رشته‌ها شاید تجربه‌ی کار قبلی خیلی ملاک نباشد. از میان عوامل خانوادگی و دوستان، شرایط خاص دانشگاه محل تحصیل (مانند سطح علمی دانشگاه)، داشتن الگوی فردی تحصیل کرده در رشته تحصیلی، نظر اساتید، تشویق سایر دانشجویان و یا دوستان هم دوره، نظر همکاران، وضعیت اقتصادی خانواده، و تجربه‌ی کار به ترتیب مهمترین عوامل بودند. همچنین نتایج نشان داد که از میان عوامل فرهنگی، احساس ارزشمندی در بین خانواده و جامعه و احساس رضایتمندی درونی، توانایی قبول مسئولیت شغلی، اعتقادات مذهبی، عادات‌های فرهنگی و تحصیلات والدین به ترتیب مهمترین عوامل بودند. موقعیت اجتماعی شغل یکی از عوامل انگیزشی مؤثر بر میزان منزلت شغلی می‌باشد که هرگاه این منزلت دچار آسیب شود، تنش منزلت شغل به وجود آمده است و در حرفه پرستاری یکی از مهم‌ترین تنش‌های منزلت شغلی، عدم ارزشمندی و نداشتن پایگاه اجتماعی پرستاران در جامعه است [۲۲]. اسدزاده (۲۰۱۲) به نقل از کاراوز، در مطالعه خود به نگرش منفی جامعه به حرفه پرستاری اشاره می‌کند و

سیاسگزاری

این مطالعه بخشی از پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد تحت عنوان (بررسی عوامل مرتبط بر انتخاب رشته تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد رشته پرستاری در دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران در سال ۱۳۹۷) مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۲۶ و به شماره‌ی ۵۰۰-۲۹۶ دانشگاه علوم بهزیستی و توانبشی تهران می‌باشد. لذا از همکاری صمیمانه‌ی دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری محترم دانشگاه‌های فوق الذکر، که بدون همکاری آنها این تحقیق ممکن نبود، نهایت سپاسگزاری به عمل می‌آید.

تضاد منافع

هیچگونه تعارض منافع توسط نویسندگان ذکر نشده است.

References

- Alizadeh M, Yamani N, Taleghani F, Changiz T. [Determining the Professional Tasks of Family Nurses through the Viewpoints of Nurses, Families, Physicians, and Managers]. *Iranian J Med Educ*. 2011;10(5).
- Huston CJ. *Professional issues in nursing: Challenges and opportunities*. Lippincott Williams & Wilkins; 2013.
- Ross CA, Goldner EM. Stigma, negative attitudes and discrimination towards mental illness within the nursing profession: a review of the literature. *J Psychiatr Ment Health Nurs*. 2009;16(6):558-67. doi: 10.1111/j.1365-2850.2009.01399.x pmid: 19594679
- Yamani N, Taleqani F. Family nursing curriculum, a step toward the development of nurse's role in Iran. *Iranian J Med Educ*. 2012;11(9):1385-94.
- Enayatinovinfar A, Dorani K, Kamalidoost N. [Comparative study of the factors affecting the choice of the field of study in the faculties of engineering and psychology and educational sciences of the University of Tehran]. *QJ Res Plan Higher Educ*. 2012;66:145-67.
- Rezaee Gharahtekan M, Tayyeban M, Alizadeh M. Factors affecting discipline choice in students of medical records and health information technology in Mazandaran university of medical sciences in year 2010. *Iranian J Med Educ*. 2012;12(4):258-64.
- Grainger P, Bolan C. Perceptions of nursing as a career choice of students in the Baccalaureate nursing program. *Nurse Educ Today*. 2006;26(1):38-44. doi: 10.1016/j.nedt.2005.06.004 pmid: 16154237
- Abaszadeh A, Borhani F. Factors affecting discipline (Major) choice among newly admitted students of nursing in Kerman university of medical sciences. *Iranian J Med Educ*. 2012;11(6):600-8.
- Nadler-Moodie M, Loucks J. The implementation of a new-graduate nurse residency training program directly into psychiatric-mental health nursing. *Arch Psychiatr Nurs*. 2011;25(6):479-84. doi: 10.1016/j.apnu.2011.03.002 pmid: 22114801
- Baker J, Playle J, Nelson P, Lovell K. An evaluation of the impact of the recommendations of the Chief Nursing Officer's (England) Review of Mental Health Nursing in Mental Health Trusts and Universities in England: findings from stage one, an e-survey. *J Clin Nurs*. 2010;19(17-18):2590-600. doi: 10.1111/j.1365-2702.2009.03105.x pmid: 20546384
- Santos JC, Amaral AF. Effectiveness of psychiatric mental health nurses: can we save the core of the profession in an economically constrained world? *Arch Psychiatr Nurs*. 2011;25(5):329-38. doi: 10.1016/j.apnu.2011.03.005 pmid: 21978801
- Halter MJ. Stigma in Psychiatric Nursing. *Perspect Psychiatr Care*. 2009;38(1):23-9. doi: 10.1111/j.1744-6163.2002.tb00652.x
- Ward L. Mental health nursing and stress: maintaining balance. *Int J Ment Health Nurs*. 2011;20(2):77-85. doi: 10.1111/j.1447-0349.2010.00715.x pmid: 21371222
- Alizadeh S, Sigarchian M. [The motivation for choosing a midwifery course and its related factors in midwifery students of Islamic Azad University of Rasht]. *Center Res Dev Med Educ*. 2013;10(1):78-86.
- Kloster T, Hoie M, Skar R. Nursing students' career preferences: a Norwegian study. *J Adv Nurs*. 2007;59(2):155-62. doi: 10.1111/j.1365-2648.2007.04276.x pmid: 17484741
- Kosgeroglu N, Acat MB, Ayranci U, Ozabaci N, Erkal S. An investigation on nursing, midwifery and health care students' learning motivation in Turkey. *Nurse Educ Pract*. 2009;9(5):331-9. doi: 10.1016/j.nepr.2008.07.003 pmid: 18768371
- Alizadeh Y, Khoshbakht Pishkhani M, Kazemnezhad Leily E, Khoshrang H, Behboudi H, Mohammadi M, et al. Factors associated with medical students tendency to choose a medical specialty. *J Guilan Univ Med Sci*. 2014;23(89):29-36.
- Hashemipour M. Dental students' motivation for entering dentistry in Kerman school of dentistry. *Iranian J Med Educ*. 2006;6(1):109-15.
- Mostafavi S, Ramezanloo P, Asgari N. [Pharmacy Students' reasons For Choosing Pharmacy As A Career And Changes In Their Motivation During The Course]. *J Med Educ Dev*. 2013;5(9):33-41.

20. Kamali S, Jafari E, Fathi A. [Study of motivation of midwifery students in Zanjan Nursing and Midwifery students]. J Med Educ Dev. 2019;3(4):6-40.
21. Zamanzadeh V, Nasiri K, Valizadeh L. [Perceptions of first and last year nursing bachelor students about their own profession: A qualitative study]. J Urmia Nurs Midwifery Fac. 2013;11(8):649-58.
22. Bahrami M, Rahimzadeh T. [The relationship between social and professional status and occupational component from the nurses perspective in valiasr educational hospital of birjand]. J Stud Res Commetee Sabzevar Univ Med Sci. 2017;22(40):50-9.
23. Asadzadeh F, Mostafazadeh F, Sadeghi S. [A survey of the motivation of nursing students toward their field of study selection]. J Health Care. 2012;14(1):0-.